

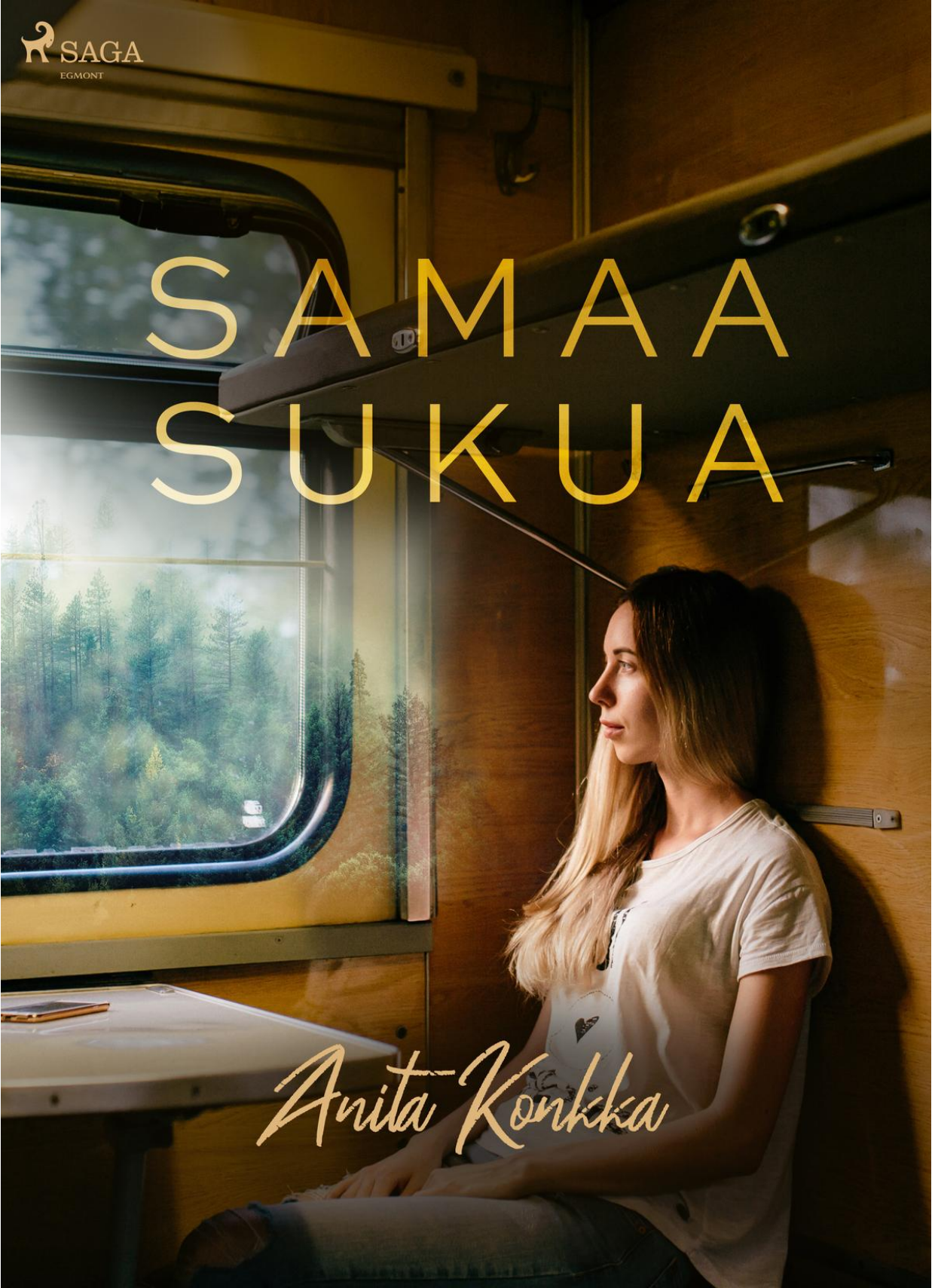
SAMAA SUKUA

Anita Konkka

 SAGA
EGMONT

SAMAA SUKUA

Anita Konkka

Anita Konkka

Samaa sukua

SAGA Egmont

Samaa sukua

Cover image: Shutterstock

Teos on julkaistu historiallisena dokumenttina, jonka kieli kuvastaa julkaisuaikansa näkemystä.

Copyright © 1985, 2020 Anita Konkka and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726569834

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com - a part of Egmont,
www.egmont.com

rakastaminen on taistelua, ovien avaamista
rakastava ei ole enää numeroitu aave
jonka kasvoton hallitsija
on tuominnut elinkautiseen rangaistukseen; maailma
muuttuu toiseksi
kun kaksi ihmistä näkee ja tunnistaa toisensa,
rakastaminen on nimien riisumista:

Octavio Paz: " Aurinkokivi"

1

Ikkunan ohi soluu tervanruskeita sähköpylväitä, jotka ovat kallellaan sinne tänne. Suomessa pylväät seisovat suorassa, suomalaiset eivät siedä epäjärjestystä. Taina siirtää kellon Moskovan aikaan. Radiosta kuuluu venäläisiä kansanlauluja, joku kaippaa Volgajokea, joku toinen valkoakaasiaa.

Isä kaipasi Venäjälle, vaikka sanoi olevansa suomalainen. Se osti viisikymmentäluvulla radion, ison puisen laatikon, jonka asteikkotaulussa oli susikoiran kuva ja oikeassa yläkulmassa vihreä silmä joka supistui ja laajeni. Vuosikausia kärtettiin radiota, mutta ei päästy kuuntelemaan sitä, kun isä kuunteli Moskovaa kaiket illat. Se makasi sängyssä kädet niskan alla ja tuijotti katon vesiläikkiä kuin olisi nähnyt niissä entisen kotimaansa. Moskovan asemalta kuului yksitotista polotusta, Kremlin kellojen kumahduksia ja musiikkia joka oli pitkää ja hidasta kuin surumarssi.

Kaksi tullimiestä käy tarkastamassa, onko penkkien alla salamatkustajia ja kattopaneelien takana raamattuja. Heidän jälkeensä tulee nuori tullimies, joka on eloisa kuin gruusialainen. Se puhuu englantia, pyöräyttää tummia silmiään hämmästyneenä ja kysyy, yksinkö Taina matkustaa, kun ei näe hytissä muita. Mitä merkillistä siinä muka on? Yksin hän elää ja matkustaa, hänelle se on luontainen olotila.

Mies tutkii Tainan avaamia perusteellisesti, yksinäisyys on herättänyt sen epäluulot, ei Tainaa yhtä tarkkaan ole aikaisemmilla matkoilla tutkittu. Ei se ole epäystävällinen,

se jopa hymyilee ja katsoo silmiin. Mutta katse tuimenee viralliseksi, kun se löytää kolme pakettia kahvia. Sen mielestä kahvia on liikaa, Tainan mielestä liian vähän: kaikille ei riitä, kun tätejä on kolme, setiä yksi ja serkkuja ainakin yhdeksän. Tullimiehen virkailme väistyy, se hymyilee taas eikä takavarikoi yhtään pakettia. Se selaa kirjoja, niistä sillä ei ole huomautettavaa, ei ymmärrä koska ne ovat suomenkielisiä. Mies penkoo tavaroita Viipurin asemalle asti, ja vielä laiturilla, kun Taina menee sen ohitse asemarakennusta kohti, se luo häneen kaihoisan katseen kuin haluaisi jatkaa tullitarkastusta hamaan ikuisuuteen asti.

Viipurissa apea mieliala jonka vallassa Taina lähti matkaan, alkaa valostua, kun hän katselee matalia huivipäisiä maatuskoja ja kissaa joka pesee naamaansa aseman lehtikioskin katolla. Se näyttää elämäänsä tyytyväiseltä, kukaan ei hätistele, ei edes ihmettele miksi se siellä istuu. Hän palaa lähes onnellisena takaisin junavaunuun. Aamulla hän vielä itki, heräsi unesta kasvot ja tynnyliina märkinä eikä muistanut, mikä uni oli tehnyt hänet niin surulliseksi. Vanha kansa sanoo, että kyynelet unessa tietävät iloa. Saa nähdä tietääkö vanha kansa mitään, hän tuumii katsellessaan ohivilahtelevia maisemia. Juna hyppii eteenpäin iloisesti kuin heinäsiirkka, kolke on kuin lapsuuden junissa, eivät ole ehtineet hitsata raiteita yhteen niin kuin kotimaassa. Heinää täälläkin jo tehdään, mutta ei nosteta seipäille, vaan kootaan keoiksi. Mummot ovat pientareella töissä, pitkälettiset tytöt kuljeksivat joutilaina, käsivarret toistensa vyötäröllä, kukkaseppelet otsalla, letinpäissä ruusukkeet kuin kuultavasiipiset perhoset.

Juna ylittää Rajajoen ja on Inkerinmaalla, ohittaa Belo-Ostrovin, mennä kolkuttaa pitkin isän maata, samanlaista on koivikko ja mäntymetsä kuin Suomessa. Puomit

kilkattavat, moottoripyöräpojat vilkuttavat junalle puomin takaa. Näkyviin ilmaantuu harmaa kylä ja sen raitilla vuohilauma jota nainen paimentaa. Naisella on kirjava kretonkihame, jalassa kumiteräsaappaat ja kädessä kepinpätkä. Kreikassa vuohipaimenet olivat vanhoja miehiä, kuin suoraan Raamatun kuvista, niillä oli pitkät kaavut ja paimensauvat. Niitä kun katsoi turistibussin ikkunasta, tuntui kuin maailma olisi pysähtynyt. Mikään ei ollut muuttunut kahdessatuhannessa vuodessa, tai ehkä jumalat olivat; eivät ne enää viitsineet puuttua ihmisten elämään.

Nainen heilauttaa keppiä kun vuohet pysähtyvät töllistelemään junaa etukoivet jäykkinä ja naamalla hölmistynyt ilme kuin eivät olisi ennen mokomaa nähneet. Ohitse lipuu betonipalatsi, otsassa on punainen tähti, varmaankin paikallinen asemarakennus tai kulttuurikeskus. Juna lisää vauhtia, Tainan mieli kevenee ja valostuu mitä syvemmälle Inkerinmaahan matka etenee ja mitä lähempänä Leningrad on.

Kolhoosin jälkeen alkavat tšuhnasuot. Ilta-aurinko valaisee vetistä maata, pystyynkuolleita puita, matalia varpuja ja suovillan valkoisia töyhtöpäitä. Näitä soita isä kaipasi. Se seisoj Ahinkonnun pihalla kasvot kaakkoon päin. Se nosteli nenäänsä kuin metsästyskoira ja nuuhki ilmaa sieraimet värähdellen.

— Kotipuolessa suot palavat, se sanoi äänessä kaihoa.

Niin aina heinäkuussa. Kaipaus syveni, siitä kehkeytyi rähinä ja isä lähti lähikaupunkiin ostamaan viinaa, jolla sammutti kaipauksensa. Kukaan muu ei tuntenut palavien soiden tuoksua. Jos ilmassa joskus olikin palaneen hajua, niin se tuli Jokelan rannasta, pyykkipadan alta, sanoi äiti joka ei isän kaipausta ymmärtänyt. Mutta Tainaa se kosketti kuin hän olisi saanut saman kaipauksen perintöosana.

2

Juna aloittaa pitkän jarrutuksen, heilahtelee vaihteissa, pyörät kitisevät ja vaunu tärisee. Juna pysähtyy vähä vähältä ikään kuin vastentahtoisesti. Se on tullut jollekin isolle asemapaikalle, joka kaikuu ontosti. Kiireiset askelet kopisevat laiturilla, kuuluu huudahduksia ja puheen polotusta. Ikkunaverhon raoista näkyy kalpean sinertäviä valoja, moottori hurisee, kovaääninen kuuluttaa jotain josta Taina ei saa selvää. Vaunun käytävällä suljetaan ja auotaan ovia. Joku raahaa matkalaukkua tai painavaa laatikkoa pitkin lattiaa ja äyskii mennessään ties kelle. Hytin ovi avautuu, vaununhoitaja tulee sisään kainalossa vuodevaatekäärö, jonka se paistaa tyhjälle alalavitsalle. Syvältä sen rinnasta purkautuu valittava ”ooih” pitkään ja hartaasti. Ehkä sillä oli mies joka pieksi, näännyttävä työ, näkymätön taakka, salainen murhe joka kalvoi sydäntä. Samalla tavalla voihkailivat vanhat moskovalaisnaiset metrossa, kaduilla ja kaupoissa. Tuskin huomasivat itse, huokailivat ajatuksissaan niin kuin ihminen huokaa, kun mieleen palautuu jotain tuskallista.

Vaununhoitaja perääntyy hytistä, päästää selkensä takaa sisään miehen ja pikkutytön. Heidän jälkeensä hyttiin tulee kaksi raavasta miestä, jotka kantavat itse vuodevaatekääröjään. Miehistä lähtee voimakas metsän, kalansuomujen ja savun haju. Ne tömäyttävät reput lattialle ja kiipeävät ylälavitsoille. Mies ja tyttö jäävät alas, ovat molemmat niin pieniä ja hentoja että mahtuvat vierekkäin kapealle lavitsalle. Juna vavahtaa kauttaaltaan kuin olisi saanut kelpo tällin ja lähtee liikkeelle yhtä vastahakoisesti

kuin se oli pysähtynyt. Tyttö tirskahtelee naisellisesti ja supisee jotain miehen korvaan, mies hyssyttelee tytön hiljaiseksi. Juna lisää vauhtia, irtoaa raviin. Ylälavitsalta alkaa kuulua kaksiaäninen miehekäs kuorsaus.

Vähitellen Tainan ajatukset hajaantuvat, vain joitain epäselviä kuvia kulkee mielessä. Nekin katoavat, hän putoaa uneen ja näkee unta junalla matkustamisesta. Jossain yön vaiheessa juna pysähtyy ja jää seisomaan hiljaiseen paikkaan. Hän havahtuu ja kurkistaa verhon raosta ulos, näkee pelkkää metsää ja kalpean taivaan, jolla on himmeitä tähtiä. Hetken kuluttua kohisee pohjoisesta päin tuleva pikajuna ohitse ja matka jatkuu.

Kuudelta rämähtää seinässä oleva kovaääninen soimaan reipasta musiikkia. Hän hätkähtää hereille. Oven päällä värähtelee ja häilyy auringon punertava heijastus. Pikkutyttö katselee häntä uteliaana viereiseltä lavitsalta. Kun heidän silmänsä kohtaavat, tyttö sulkee omansa, kääntyy ja kietoo käsivarret miehen kaulaan. Mies on vaalea ja laiha, iho on ahavoitunut tiilenpunaiseksi kuin merimiehellä tai maalaisisännällä. Se nukkuu käsivarsi tytön vyötärön ympärillä.

Vaununhoitaja tulee herättämään topakalla äänellä. Ylhäällä eivät miehet herää, kuorsauksen tahti vaan muuttuu. Taina pujottelee vaatteet päälleen lakanan alla ja menee käytävään, jonka kumpaankin päähän on muodostunut vessajono. Miehillä on pyyheliinat harteilla ja kädessä parranajovehkeet. Taina ihmettelee, miten ne onnistuvat heilahtelevassa junassa ajamaan parran viiltelemättä naamaansa verille. Mutta näyttää se niiltä käyvän, sillä ne tulevat vessasta siloposkisina ja puhtaina. Hän ei onnistu pesemään edes naamaansa. Vettä ei tule vaikka hän kuinka väänтелеe hanoja. Ei sitä tullut ensimmäisen luokan vaunussakaan talvisella Moskovan matkalla. Hän ei ole vielä milloinkaan onnistunut pesemään

naamaansa venäläisessä junassa. Hän ajattelee että täytyy olla maassa syntynyt tietääkseen miten hanat toimivat ja vesi tulee. Vieraassa maassa muuttuu lapseksi, ei osaa enää mitään, häkeltyy tavallisista asioista ja tuntee itsensä avuttomaksi. Hän huojahtelee sumuisen peilin edessä ja yrittää maalata silmäripsiään, mutta ei onnistu.

Juna lähestyy kaupunkia. Ensin on peltoa, sitten varastoa, uusia tornitaloja ja seinänkorkuinen Lenin lippalakki päässä. Se tervehtii junaa käsi ojossa. Kun näkee Leninin kuvan tietää tulleensa sosialistiseen kaupunkiin. Hän hakee matkatavarat hytistä ja sanoo huomenta miehelle ja tytölle jotka istuvat alalaverilla käsi kädessä ja kurkottelevat ikkunaa kohti sen näköisinä että eivät ole käyneet kaupungissa aikaisemmin. Raavaat miehet vetelevät yhä hirsiiä. Vaununhoitaja tulee kiskomaan ne hereille.

Taina laskeutuu laiturille. Ilma tuntuu yön jälkeen viileältä iholla, tuoksuu raikkaalta ja auringonvalo häikäisee silmiä. Hän tähyilee ympärilleen etsien tuttuja kasvoja. Ihmiset hälvenevät nopeasti kuka minnekin ja laiturille jää toikkaroimaan vain kirjava kissanpentu, joka näyttää emostaan eksyneeltä. Kissanpentu tulee Tainan luo, kiehnää jalkoja, aukoo suutaan mutta kurkusta ei irtoa ääntä. Se lähtee seuraamaan häntä, kun hän menee siniseen puhelinkoppiin soittamaan. Irma vastaa puhelimeen.

— Kukaan ei ole asemalla vastassa, sanoo Taina.

— Siellä ollaan vastassa, Irma vakuuttaa. — Me täällä odotetaan äidin kanssa.

Samassa Taina näkee Anna-tädin. Se seisoo asemalaiturilla pienenä ja harmaana kuin pajulintu ja kääntelee kaulaansa etsien katseellaan Tainaa tyhjältä laiturilta. Sen punainen tukka on haalistunut ja se näyttää laihemmalta ja hennommalta kuin kymmenen vuotta sitten.

Ilo ailahtaa Tainan mielessä kun hän näkee tädin. Hän lopettaa puhelun, juoksee tädin syliin ja halaa tättä onnellisena.

Aaro tulla harppoo pitkin laituria heitä kohti. Se on Aljošan isä. Se on oikea hongankolistaja venäläisiin miehiin verrattuna. Selkä on käynyt kumaraksi ja tummanruskeisiin hiuksiin on ilmaantunut harmaita laikkuja. Mutta silmät ovat yhä pojanviikarin, joka ei usko mitä aikuiset puhuvat.

Taina ojentaa Aarolle kätensä ja tervehtii. Aaroa ei uskalla halata. Se on säilyttänyt pohjalaisuutensa vaikka on elänyt maassa yli kuusikymmentä vuotta. Taina tiesi isoäidistään, että pohjalaiset eivät halanneet ja suudelleet. Ne eivät tunteitaan näyttäneet. Hän oli nähnyt isoäidin itkevän vain yhden ainoan kerran. Se oli tapahtunut ukin hautajaisissa. Hän ei muista että isoäiti olisi koskaan nauranut hänen nähtensä.

Vilpoinen aamutuuli pyyhkii laituria puhtaaksi ja siivoojamummo viimeistelee työtä varsiluudalla. Taina ei näe Aljosaa.

— Eikö muita tule? hän kysyy pettyneenä.

— Koko sukuko sinua olisi pitänyt olla vastassa? Aaro sanoo ja sen silmissä tuikahtaa.

— Jos ei koko niin ainakin puolet.

Taina ajattelee että yksikin olisi riittänyt, jos se olisi ollut Aljoša. Mielessä elää vielä pieni toivo, että Aljoša odottaa Irman ja Lilja-tädin kanssa Karl Marxin -kadulla.

Aaro tarttuu hänen kassiinsa, Anna-täti toiseen ja Taina kantaa matkalaukkua. He lähtevät kohti bussipysäkkiä. Taina vilkaisee vielä kerran taakseen kuin varmistuakseen ettei Aljoša jossain välissä ole ilmestynyt asemalaiturille. Mutta hän näkee vain siivoojamummon ja kissanpennun.

3

Aljoša ei ole kaupungissa, se on Tonjan kanssa Moskovassa eikä Taina tiedä koska se tulee. Hän ei ole uskaltanut kysyä. Ehkä se ei tule ollenkaan, se on mennyt pakoon ja hänen matkansa on turha. Hän näkee sen junan ikkunasta vilahdukselta, kun se tulee viimeisenä päivänä, mutta juna on jo liikkeessä; Aljoša juoksee laiturille, en ehdi vaihtaa hänen kanssaan yhtään sanaa, en yhtään kosketusta.

Taina nojaa ikkunalautaan. Kadun toisella puolella on matala tummanruskea hirsirakennus. Verkkopaitainen mies huiskii räsyllä ilmaa keittiössä, kamarissa voimistelee lihava mies ja keskenkasvuinen poika. On melkein keskiyö, kadulta kuuluu laulua, ihmisen ääniä, rockmusiikki soi, mies viheltää talon nurkalla, moottoripyörät jyristävät ohitse, auton jarrut kirskuvat, kovaääninen tiedottaa lyhyesti jotain, kuorma-auto kääntyy köhien kulmasta, kadun yli nilkuttaa koira, jolla on kipeä tassu. "Toteuttakaa NKP:n XXVI:n edustajakokouksen päätökset", kehottaa kadun varteen pystytetty juliste. Mies ja nainen seisovat sen edessä ja suutelevat.

Koko päivän Tainan mielessä on pyörinyt pätkä Majakovskin runosta kuin puoleksi unohtunut laulu: "Jumalani, keksit kaksi kättä, myöskin että pää on kaikilla, mikset sitten keksinyt kuinka voisi kärsimättä rakastaa." Jotain vikaa siinä on, ei kai Majakovskilla jumalaa ollut, hän epäilee ja menee etsimään Irman kirjahyllystä Majakovskin runoja, mutta ei löydä. Sen sijaan hän löytää kokoelman etelä-amerikkalaisia runoja, jonka toi Irmalle tuliaisiksi kymmenen vuotta sitten. Hän selaa kirjaa ja silmiin osuus

Octavio Pazin runon sanat "rakastavien itsemurha, sukurutsa peilinkaltaisen, keskinäiseen samanlaisuuteensa rakastuneiden sisarusten välillä".

Mikään laki ei kieltänyt rakastumasta serkkuunsa, mutta hänestä se oli ollut synti ja häpeä, hän oli pelästynyt tunnettaan ja torjunut sen mielestään. Aljoša oli ollut hänelle kaksinkertaisesti kielletty rakkaus. Se oli naimisissa ja sillä oli lapsi. Dimka oli ollut vain kahdeksanvuotias siihen aikaan. Aljošan naimisissaolo ei vaivaa Tainaa enää, sillä Dimkasta on tullut aikuinen. Eikä häntä liioin vaivaa sukulaisuus. Hän oli palannut Moskovasta onnesta kukoistavana eikä ollut tuntenut syyllisyyttä sen vuoksi mitä oli tehnyt. Ainoa mikä harmitti oli se ettei hänellä ollut ollut rohkeutta tehdä sitä jo kymmenen vuotta aikaisemmin. Vuodet menivät hukkaan väärin miesten kanssa, vääntäessä kasteluratasta joka jäyti elämän sisintä, niin kuin Octavio Paz kirjoitti. Hän panee kirjan takaisin hyllyyn ja menee nukkumaan.

Seuraavana päivänä hän käy Aaron ja Anna-tädin kanssa esittämässä viisumin ja jättämässä anomuksen miliisilaitoksen passiosastolle. Hän anoo oleskelulupaa Lilja-tädin mökille Kasimovkaan ja Anna-tädin datšalle Valkeajärvelle.

Ahtaassa käytävässä kopistelelee topakoita naismiliisejä korkokengät jalassa. Aaro sanoo, että ne ovat korkearvoisia naisia, kellä on kolme, kellä neljä tähteä puseron olkalapuissa. Poppelien nöyhtä leijailee niiden jaloista käytävän seinustoille. Pitkällä puupenkillä istuu kansalaisia, jotka ovat tulleet anomaan ulkomaanpassia. Kun käytävään ilmestyy siviilipukuinen mies, kansalaiset kavahtavat pystyyn ja rientävät miestä kohti käsi ojossa, kasvoilla pinnistetty hymy. Ne kaikki haluavat puhua sen kanssa henkilökohtaisesti. Näkee että se on tärkeä herra, kenties

sen lausunnot ratkaisevat, kuka pääsee ulkomaille, kuka ei. Se vetäytyy selkä edellä porraskäytävään ja nyökyttelee päätään sinne tänne enemmänkin kiusaantuneena kuin ilahtuneena osakseen tulleesta huomiosta. Se ei ojenna kättään kenellekään.

Loputtomalta tuntuneen odotuksen jälkeen he pääsevät virkahuoneeseen anomusta tekemään. Neljän tähden naismiliisi ei aio laskea Anna-tätiä sisään, mutta kun selviää että kysymyksessä on Tainan lihallinen täti, miliisi antaa luvan. Aarolta miliisi tiukkaa:

— Kukas te sitten hänelle olette?

— Hän on minun vaimoni veljentytär, selittää Aaro lakkiajan pyöritellen ja silmin nähden hermostuen. Se on iso mies ja kommunistipuolueen jäsen, mutta pelkää naismiliisiä.

— Kyllä siitä täällä otetaan selvää, sanoo miliisi kolealla äänellä. — Soittakaa kahden päivän kuluttua ja kysykää onko oleskelulupa myönnetty.

Siellä ne nyt penkovat papereita ja tutkivat onko hän todellinen sukulainen vai joku irtonainen, jonka Aaro on poiminut kadulta, Taina ajattelee kuljeskellessaan kaupungilla yksin. Hän on käynyt hakemassa Karl Marxin -kadulta kylpyvehkeet ja on menossa Anna-tädin luo. Hän katselee koiria jotka juoksentelevat katuja pitkin vapaina. Kalakaupan edessä seisoo jono joka kiertää nurkan ympäri. Kadunkulmassa myy mummo kellanpunaisia, epämääräisen näköisiä tomaatteja. "Ohukkaita" lukee erään liikkeen ikkunassa ja erään toisen ikkunassa "Ruokatavaraa" selvällä suomenkielellä. Kaupunki on hänen mielestään muuttunut edukseen kymmenen vuoden aikana, hän ei oikein tiedä johtuuko se ihmisistä vai siitä että hän katselee kaupunkia eri tavalla. Hänestä se näyttää kauniimmalta ja iloisemmalta kuin ennen. Hän muistaa että kaupungin halki virtaava joki oli ollut samea ja ehtynyt, sen rannat

kolukkoiset. Nyt joki virtaa niin kirkkaana, että pohjakivet näkyvät, vesi tuoksuu pehmeällä, rantoja peittää vehmas nurmikko jolla makaa ihmisiä aurinkoa ottamassa, rantapuistossa soittaa kivinen Pan huilua, nuoret tytöt kulkevat farkuissa joissa on punaisesta kankaasta ommeltuja sydämen kuvia ja pikkulapset pulikoivat vedessä.

Taina kävelee pitkin puistokäytävää, jota poppelit varjostavat. Nurmikko ja käytävä ovat valkeat kuin ensilumen jälkeen, villapilvet kieppuvat jaloissa ja kohoilevat ilmaan ohuessa tuulenvirissä. Kaupunkilaiset eivät pidä poppeleista tähän aikaan vuodesta. Kirjoittavat lehdessä, että ne pitää hakata pois ja istuttaa koiraspuita, jotka eivät pölyä. Aina naisia sorretaan.

Käytävällä tulee vastaan kaksi mustalaisnaista. Niillä on päällä vaatimattomat tummat vaatteet, ei samettihameita, röyhelöpuseroita eikä kultaisia helyjä niin kuin Suomen mustalaisilla. Ne luovat häneen arvioivan katseen, pysähtyvät venäjää vilkkaasti pulputtaen, haluavat katsoa korteista hänen kohtalonsa. Häntä kiinnostaa puhuvatko ne samanlaisia asioita kuin mustalaiset Suomessa, muistaa mitä yksi akka kerran hänelle povasi: "Vaikka silmäsi nauravat, niin sydämesi itkee. Parempi kansa pittää sinnuu arvossa, huonompi painaa ales. Panepa tämä mieleesi, siun elämäsi kulukoo suurten muutosten kautta. Kaksi kertaa mänet naimisiin, toinen avioliitto odottaa sinnuu ulukomailla ylhäisissä piireissä."

Hän levittää käsivarsiaan ja sanoo ettei ymmärrä venäjää. Mustalaisnaiset sähähtävät loukkaantuneina. Näkivät hänessä varman asiakkaan ja nyt se peruu, väittää ettei muka ymmärrä. Ne keräävät hameensa ja lähtevät äkeästi säksättäen tiehensä.

Edellisenä päivänä oli Anna-tädin luona tullut puheeksi, toteutuvatko ennustukset. Taina oli arvellut että ihminen

toimii siihen suuntaan, että ne toteutuvat. Anna-täti oli ollut eri mieltä. Se kertoi mummosta, joka nuorena tyttönä osti onnenlehden pietarilaiselta mieheltä. Onnenlehti ennusti että se saa yhtä monta poikaa ja tyttöä ja että niistä kaikista tulee opettajia ja että mummon elämäntaival päättyy suuren kauniin järven rannassa.

— Ja toteenhan se kävi eikä mummo pannut tikkua ristiin ennustuksen eteen, sanoi Anna-täti.

— Isä ei ehtinyt olla opettajana päivääkään, se sai potkut opettajaseminaarista, Taina muisti.

— Ei me muutkaan opettajiksi jääty, paitsi Selma.

Anna-tädistä oli tullut runoilija, Laurista olisi tullut myös mutta suuri isänmaallinen sota vei sen ennen aikojaan. Sen runoja oli ilmestynyt lehdissä, mutta kokoelmaa se ei ehtinyt saada valmiiksi. Simosta tuli kirjailija. Liljasta kääntäjä, mutta Olavi rupesi käytännön hommiin, siitä tuli kirvesmies.

— Mummo sai viisi poikaa ja viisi tyttöä, mutta neljä kuoli lapsina, kertoi Anna-täti.

— Tiesikö se onnenlehti muuta?

Anna-täti ei muistanut mummon puhuneen muusta ja Taina ajatteli, ettei se mikään onnenlehti olisi ollutkaan, jos se olisi tiennyt mummon elämän kaikki vaiheet; Siperiat ja pakolaisuudet Suomessa.

Taina nousee portaita pitkin tyhjälle aukiolle, jonka keskellä seisoo naalin näköinen koira häntä masentuneesti lerpallaan. Hän päättää käydä katsomassa taloa jossa mummo eli viimeiset vuotensa ja kuoli eräänä päivänä pestyään illallisastiat ja lakaistuaan lattiat. Se asettui sänkyyn pitkäkseen, risti kätensä, sanoi "minua väsyttää" ja sulki silmänsä. Kuoleminen kävi siltä yhtä yksinkertaisesti kuin lasten synnyttäminen.

Hän suuntaa kohti Majakovskinkatua, jonka varrella ovat kaupungin kulttuurilaitokset ja ajattelee, että olipa sattuma

osannut löytää mummolle sopivan kadun viimeiseksi asuinpaikaksi, mummo kun oli synnyttänyt niin monta kulttuurintekijää. Järvi pilkottaa poppeliin runkojen välistä. Se näkyy Majakovskinkatu ykköseeseen, jossa mummo oli asunut. Talo on kolmikerroksinen, keltaiseksi rapattu empirerakennus, jonka parvekkeita kannattelevat antiikin pylväsjaljitelmät. Talon takapuoli ei ole yhtä edustava kuin etupuoli. Pihalla kukoistavat rikkaruohot, pakkilaatikoita on hujan hajan kuluneella nurmikolla, kaksi ukkoa pörrää laatikoiden päällä humalassa. Lihava nainen nojaa ikkunalautaan alushameisillaan, papiljotit päässä ja kailottaa jotain rumalla äänellä. Kasvot ovat kuin seinä, yhtä kovat ja ilmeettömät. Ukkoja sen ärhentely ei tunnu pahemmin vaivaavan, ovat kai tottuneet siihen. Nuori nainen ripustaa lakanoita narulle ja pihan perältä puuvajasta tulee koukkuselkäinen muori kantaen sylissänsä klapeja.

Samaa polkua oli mummo astellut kolmekymmentä vuotta sitten, ajattelee Taina. Lilja-täti kertoi, että mummo oli ollut nuorena kipakka nainen, se ei ollut pitänyt siitä että tyttäret seurustelivat venäläisten kanssa. Selma oli seurustellut venäläisen meriupseerin kanssa ja tuonut sen kotiin nähtäväksi, mutta upseeri ei ollut päässyt edes porstuaan asti, kun mummo oli ottanut talon kulmalla seisovasta vesitynnyristä kipollisen vettä, heittänyt sen upseerin silmille ja rähähtänyt Selmalle, että mitä sinä tuommoisia miehiä tänne tuot, eihän se osaa puhua suomea. Upseeri oli pötkinyt pakoon eikä ollut tullut takaisin ja Selma oli mennyt naimisiin amerikansuomalaisen kanssa.

Mummo oli ollut itsepäinen nainen, se ei ollut suostunut puhumaan venäjää, vaikka oli osannut sitä. Se oli osannut myös nauraa itselleen. Taina muistaa että isä puhui ihailleen sen huumorintajusta ja räiskähtelevästä luonteesta.

Mummo oli tainnut olla ainoa nainen jota isä todella oli kunnioittanut. Lapsena Taina halusi tulla samanlaiseksi kuin mummo, yhtä ihailuksi ja kunnioitetuksi. Kun häneltä kysyttiin, mikä hänestä tulee isona, hän sanoi: kymmenen lapsen äiti.

4

Taina kävelee Majakovskajaa pitkin ja tulee Anna-tädin pihalle. Kolme tummapukuista mummoa istuu syreenipensaan siimeksessä iltaa viettämässä ja juoruilemassa. Ne vaikenevat ja luovat häneen pitkän ja puntaroivan katseen, kun hän menee ohitse. Hänen mieleensä tulee uni, jonka hän näki kauan sitten. Hän harhaili tuntemattomassa kaupungissa etsimässä Aljošaa, josta oli eksynyt, ja joutui kerrostalon takapihalle. Pihaovesta pujahti kissa ja joku nainen kiljui parvekkeella käsiään melodramaattisesti ojennellen: "Pelastakaa minut." Tainalle tuli hätä sen naisen takia, sillä hänestä tuntui että mies aikoi tappaa sen. Joku syrjästäkatsoja selitti että se on vain teatteriharjoitus, mutta selitys ei lieventänyt Tainan ahdistusta. Hän pakeni pihalta ja tuli leveälle kadulle, joka vietti kohti järveä. Katua pitkin vierähti rekka-auto, jossa ei ollut ohjaajaa. Se putosi kivipenkereeltä järveen ja vajosi pinnan alle.

Hän ylittää pihan ja menee porraskäytävään, josta löyhähtää vastaan, väkevä kissanpissan haju, ja lähtee nousemaan portaita. Hän ajattelee, että hänen elämänsä oli ollut samanlaista kuin unessa sen jälkeen kun hän oli mennyt kihloihin Maurin kanssa. Pelkkää teatteria ja itsepetosta, hän syyttää itseään niin kuin masentunut ihminen. Mitä menin kihloihin vaikka tiesin, että se oli tyhmästi tehty. Hukkasin itseni moneksi vuodeksi. En muka mahtanut asioille mitään, annoin niiden tapahtua, olin avuton ja melodramaattinen kuin unen nainen.

Masennuksen puuska menee nopeasti ohitse. Hän kiipeää ylimpään kerrokseen, hengästyy ja ajattelee, että kun Annatäti tulee vanhaksi ja sen sydänvika pahenee, se ei jaksa nousta portaita. Ei se vielä kovin vanha ole, vasta kuusissakymmenissä, sillä ei ole vallankumouksesta henkilökohtaisia muistoja niin kuin sen vanhemmilla sisaruksilla on, se syntyi niin paljon niiden jälkeen. Hän painaa summeria ja jää odottamaan. Naapurioven vieressä on samat muovilelut kuin edellisenä päivänä, keltainen kippiauto, ämpäri ja lapio. Ovi on päällystetty ja topattu ruskealla keinonahalla kuin sohva. Anna-tädillä on yksinkertainen puuovi. Ovissa ei ole nimiä, täytyy tietää missä ihminen asuu, että osaa mennä sen luo. Anna tulee avaamaan.

— Missä sinä näin kauan viivyt? se ihmettelee.

— Katselin vähän kaupunkia.

— Mahtaako tuossa paljon katsomista olla.

Taina vaihtaa tuulikaapissa sisätossut jalkaan ja menee eteiseen, jossa tuoksuu venäläinen tupakka. Hän kysyy onko Annalla vieraita, sillä Anna ei polta.

— Mitä vieraita! Tuttuja ovat, se sanoo. — Mikko tulla tupsahti yllättäen kaupunkiin ja toi Tainan mukanaan. Kas se onkin sinun kaimasi.

Tyttö leikkii nukeilla olohuoneen lattialla. Se on neljän viiden ikäinen, silmät ovat isot ja siniset kuin Annalla. Se säikähtää ja menee isänsä selän taakse piiloon ja kurkistelee isoa kaimaansa sieltä kuin jotain kummajaista.

Kun Taina näki viimeksi Mikon, se oli kolmetoistavuotias, eloisa pojanviikari, jonka vaaleat hiukset törröttivät töyhtönä otsalla. Se ei kainostellut Tainaa, suhtautui kuin toveriinsa ja kertoi Tšapajev-sankarista kaskuja, jotka olivat siihen aikaan muodissa koululaisten keskuudessa, ja nauraa kihersi iloisesti omille jutuilleen. Enää se ei naura, ei kerro kaskuja. Se hymyilee alakuloisesti kuin kaikki ilo olisi